

PÕLLUMAJANDUSTÖÖTAJA, VEISEKASVATAJA ÕPPEKAVA MOODULITE RAKENDUSKAVA

Sihtrühm	Vähemalt põhiharidusega õpilane		
Õppevorm	Statsionaarne		
Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
1	PÕLLUMAJANDUSMASINATEGA TÖÖTAMINE	4	M-M. Urve, M. Kõbu, V. Vilu, E. Takk, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane kasutab vastavalt juhiste erinevaid põllumajandusmasinaid nii farmis kui taimede kasvuaegsetel hooldustöödel ja niitmisel järgides ohutus- ja keskkonnanõudeid ning tagades loomade turvalisuse ja masinate heaperemeheliku hoolduse.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Hooldab loomad farmis, veab ja ladustab sõnniku ja söödajäägid, transpordib sööda	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • söödab, joodab ja hooldab loomad vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja ohutusnõuetele • veab ja ladustab sõnniku ja söödajäägid farmist vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja keskkonnanõuetele; • transpordib sööda (silo, hein jne) ladustamise kohta vastavalt juhiste järgides liiklus-, töö- ja keskkonnaohutusnõudeid. 		
2. Teeb taimede kasvuaegseid hooldustöid, niidab ja vajadusel kaarutab või vaalutab niiduse	<ul style="list-style-type: none"> • teeb taimede kasvuaegseid hooldustöid: äestab, rullib, trimmerdab, teeb hooldusniidet vastavalt juhiste; • niidab ja vajadusel kaarutab või vaalutab niiduse vastavalt juhiste; 		
3. Kontrollib masinate ja seadmete töökorrasolekut, osaleb masinate ja seadmete hoiustamisel või hooajatöödeks ettevalmistamisel	<ul style="list-style-type: none"> • Loeb, mõistab ning selgitab masinate ja seadmete kasutusjuhendeid ja tööohutusnõuded; • kontrollib masina ja seadme töökorrasolekut ning vea korral teavitab vastutavat isikut; • osaleb masinate ja seadmete hoiustamisel või hooajatöödeks ettevalmistamisel, puhastades ja hooldades neid vastavalt juhistele 		

Teemad, alateemad	Tööohutus põllumajanduses töötamisel Loomade hooldamine Loomade heaolu ning põhivajadused Loomade söötmine, jootmine ja hooldamine Sõnniku ja söödajääkide vedu ja ladustamine Sööda transport ja ladustamine Rohumaade hooldamine Taimede kasvuaegsed hooldustööd Niitmine, kaarutamine või vaalutamine Masinate ja seadmete hooldus Masinate ja seadmete nõuetekohane kasutamine Masinate seadmete töökorrasoleku kontroll Masinate ja seadmete hooajatoodeks ettevalmistamine, hoiustamine ja hooldus Praktilised tööd: 1-3 õpiväljundite kohta 1 EKAP
iseseisev töö 16 tundi	Töötamine juhendamisel põllumajanduse tootmises(töökojas, põllul, farmis)
praktika	1-3 õpiväljundite kohta 2 EKAP, 52 tundi
Õppemeetodid	interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö
Hindamine	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanne: Õpilane demonstreerib juhendi alusel liikurmasina töökorras olekut ja masinaga laudas töötamise oskust (sõnniku eemaldamine/sööda laotamine).
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon, intervjuu
Õppematerjalid	Masinate tööjuhendid, www.delaval.ee A.Bolotov, III liigi traktoristi õpik, 1987 T. Kirsi, Traktoristi ABC 1984 E.Haller, M.Karmin, Maaviljelus, 1984 I.Aamisepp jt, Maaviljeluse käsiraama, t 1978 H.Mauring, Loomakasvatuse alused, 1979

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
2	JUHTIMINE JA MAJANDAMINE	4	E. Kadastik, R.Türk
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õppilane juhendab kaastöötajaid, korraldab tööd ja sõlmib tööalaseid kokkuleppeid oma pädevuse piires.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Juhendab ja nõustab kaastöötajaid vastavalt ettevõtte töökorraldusele	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • annab ülevaate ettevõtte töökorraldusest ja töötajaga seotud dokumentatsioonist; • juhendab ja nõustab vajadusel kaastöötajaid vastavalt ettevõtte töökorraldusele arvestades töö iseloomu ja keerukust ning hindab töö kvaliteeti; • juhendab uut töötajat vastavalt juhistele; • motiveerib oma meeskonda sõltuvalt meeskonnaliikmete individuaalsetest omadustest ja eripäradest. 		
2. Korraldab ettevõtte tööloigu sujuva toimimise	<ul style="list-style-type: none"> • hindab ressursid ja määrab võtmetegevused toimimiseks; • planeerib etteantud tingimuste järgi töö mahtu ja ajakulu ning jaotab tööülesanded; • arvestab tööloigu toimimisega seotud kulud; • kirjeldab arusaadavalt töö käiku ja annab selle kohta asjatundlikke selgitusi. 		
3. Sõlmib kokkuleppeid koostööpartneritega ja koostab vajalikke dokumente	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab kliendisegmente ja neile suunatud väärtuspakkumist; • sõlmib kokkuleppeid koostööpartneritega oma pädevuse piires; • koostab vajalikke dokumente vastavalt ettevõtte töökorraldusele ja õigusaktide nõuetele. 		
4. Osaleb toodangu ettevalmistamisel realiseerimiseks	<ul style="list-style-type: none"> • leiab materjali toodangu väljastamiseks vajalike dokumentide kohta, vormistab toodangu saatelehed; • osaleb toodangu ettevalmistamisel realiseerimiseks (piim, loomade saatmine tapamajja, teravilja vedu jms) vastavalt ettevõtte töökorraldusele. 		

Teemad, alateemad	<p>Organisatsioon ja juhtimine Organisatsiooni eesmärgid, struktuur; inimene organisatsioonis Meeskonnatöö, suhted meeskonnas. Infovahetuse ja tagasiside tähtsus. Organisatsiooni kultuur.</p> <p>Ettevõtte varad ja ressursid Protsessijuhtimine Kulude arvestus</p> <p>Ettevõtte ja tema koostöösuhted Kliendikesksus Koostööpartnerid</p> <p>Klienditeenindus Klienditeenindaja tööks olulised oskused, hoiakud, isiksuse omadused ja nende arendamine.</p> <p>Suhtlemise alused Asjaajamise alused Dokumentide koostamine ja vormistamine Praktikadokumentatsioon</p> <p>Praktilised tööd: 1-4 õpiväljundite kohta 1 EKAP</p>
iseseisev töö 16 tundi	<p>Õpilane koostab meeskonnatööna äriplaani. Praktikadokumentatsiooni koostamine</p>
praktika	1-4 õpiväljundite kohta 2 EKAP, 52 tundi
Õppemeetodid	interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö
Hindamine	<p>Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel.</p> <p>Hindamisülesanded: 1. Esitleb meeskonnatööna äriplaani 2. Praktikadokumentatsiooni täitmine</p>
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	<p>Mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika</p>
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon, intervjuu

Õppematerjalid	Teder, M, Teder, J. Mis toimub ettevõttes SA Innove, 2008 135 lk. Shumann, S.(2012), Klienditeeninduse alused lihtsas keeles Scholtes, Peter R. Juhi käsiraamat. Kirjastus TEA, Tallinn 2001 Vadi, M. Organisatsioonikäitumine. TÜ kirjastus, Tartu 2004 Varendi, M. Teder, J. Ettevõtte hindamine ja arendamine, SA Innove 2008 Virovere, A., Alas, R., Liigand, J. Organisatsiooniline käitumine. Kirjastus Külim. Tallinn 2005 www.juhtimine.ee
----------------	--

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
3	KARJÄÄRI PLANEERIMINE JA ETTEVÕTLUSE ALUSED	6	E. Rõuk, E. Kadastik, A. Kupp, R.Jänes R.Türk
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane tuleb toime oma karjääri planeerimisega kaasaegses majandus-, ettevõtlus- ja töökeskkonnas lähtudes elukestva õppe põhimõtetest		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Mõistab oma vastutust teadlike otsuste langetamisel elukestvas karjääriplaneerimise protsessis	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib juhendamisel enda isiksust ja kirjeldab enda tugevusi ja nõrkusi; • Seostab kutse, eriala ja ametialase ettevalmistuse nõudeid tööturul rakendamise võimalustega; • Leiab iseseisvalt informatsiooni sh elektrooniliselt tööturu, erialade ja õppimisvõimaluste kohta; • Leiab iseseisvalt informatsiooni sh elektrooniliselt praktika- ja töökohtade kohta; • Koostab juhendi alusel elektroonilisi kandideerimisdokumente lähtudes dokumentide vormistamise heast tavast: CV, motivatsioonikiri, sooviavaldus; • Valmistab juhendi alusel ette ja osaleb näidistööintervjuul koostab juhendamisel endale sh elektrooniliselt lühi- ja pikaajalise karjääriplaani. 		
2. Mõistab majanduse olemust ja majanduskeskkonna toimimist	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab juhendi alusel oma majanduslikke vajadusi, lähtudes ressursside piiratusest; • Selgitab juhendi alusel nõudluse ja pakkumise ning turutasakaalu kaudu turumajanduse olemust; • Koostab elektrooniliselt juhendi alusel enda leibkonna ühe kuu eelarve; • Loetleb iseseisvalt Eestis kehtivaid otseseid ja kaudseid makse; • Täidab juhendamisel etteantud andmete alusel elektroonilise näidistuludeklaratsiooni; • Leiab iseseisvalt informatsiooni põhiliste pangateenuste ja nendega kaasnevate võimaluste ning kohustuste kohta; • Kasutab majanduskeskkonnas orienteerumiseks juhendialusel riiklikku infosüsteemi e-riik. 		

3. Mõtestab oma rolli ettevõtluskeskkonnas	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab meeskonnatööna ettevõtluskeskkonda Eestis, lähtudes õpitavast valdkonnast; • Võrdleb iseseisvalt lähtuvalt ettevõtluskeskkonnast oma võimalusi tööturule sisenemisel palgatöötajana ja ettevõtjana; • Kirjeldab meeskonnatööna vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid; • Selgitab meeskonnatööna ühe ettevõtte majandustegevust ja seda mõjutavat ettevõtluskeskkonda; • Kirjeldab meeskonnatööna juhendi alusel kultuuridevaheliste erinevuste mõju ettevõtte majandustegevusele; • Kirjeldab ja analüüsib ettevõtte äriideed õpitava valdkonna näitel ja koostab elektrooniliselt meeskonnatööna juhendi alusel lihtsustatud äriplaani.
4. Mõistab oma õigusi ja kohustusi töökeskkonnas toimimisel	<ul style="list-style-type: none"> • Loetleb ja selgitab iseseisvalt tööandja ja töötajate põhilisi õigusi ning kohustusi ohutu töökeskkonna tagamisel • Tunneb ära ja kirjeldab meeskonnatööna töökeskkonna üldisi füüsilisi, keemilisi, bioloogilisi, psühhosotsiaalseid ja füsioloogilisi ohutegureid ja meetmeid nende vähendamiseks; • Tunneb ära tööõnnetuse ja loetleb meeskonnatööna seadustes sätestatud töötaja õigusi ja kohustusi seoses tööõnnetusega; • Kirjeldab tulekahju ennetamise võimalusi ja oma tegevust tulekahju puhkemisel töökeskkonnas; • Leiab iseseisvalt töötervishoiu ja tööohutusealast informatsiooni erinevatest, sh elektroonsetest allikatest juhtumi näitel; • Leiab iseseisvalt ja elektrooniliselt juhendi alusel informatsiooni töölepinguseadusest töölepingu, tööajakorralduse ja puhkuse kohta; • Nimetab töölepingu, töövõtulepingu ja käsunduslepingu erinevusi; • Kirjeldab lühidalt töötaja õigusi, kohustusi ja vastutusi; • Arvestab juhendi abil iseseisvalt ajatöö, tükitöö ja majandustulemustelt makstava tasu bruto- ja netopalka ning ajutise töövõimetuse hüvitist; • Koostab ja vormistab iseseisvalt juhendi alusel elektroonilise algatus- ja vastuskirja ning e-kirja, sh allkirjastab digitaalselt; • Kirjeldab iseseisvalt dokumentide säilitamise vajadust organisatsioonis ja seostab seda isiklike dokumentide säilitamisega.
5. Käitub vastastikust suhtlemist toetaval viisil	<ul style="list-style-type: none"> • suhtleb nii verbaalselt kui mitteverbaalselt etteantud situatsioonile sobivalt, järgides üldtunnustatud käitumistavasid; • kasutab erinevaid suhtlemisvahendeid, sh järgib telefoni- ja internetisuhtluse head tava; • selgitab tulemusliku meeskonnatöö eeldusi; • kirjeldab juhendi alusel meeskonnatööna kultuurilisi erinevusi suhtlemisel; • loetleb ja kirjeldab meeskonnatööna kliendikeskse teeninduse põhimõtteid; • lahendab juhendi alusel tavapäraseid teenindussituatsioone.
Teemad ja alateemad	Karjääriritee planeerimine Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel. Planeerimine ja otsustamine Isikliku karjääriplaani koostamine: lühi- ja pikaajaline

Majandusõpetus

Majanduslikud valikud piiratud ressursside tingimustes. Tulude ja kulude planeerimine ning oma eelarve koostamine. Turu roll majanduse toimimises. Maksusüsteemi olemus ja maksud, tuludeklaratsiooni koostamine. Säästmine, investeerimine ja laenamine. Riikliku infosüsteemi e-riik kasutamine

Ettevõtluse alused

Ettevõtliku inimese portree. Väliskeskkond ja selle mõju ettevõtte tegevusele. Kultuuridevaheliste erinevuste mõju majandustegevusele. Vastutustundliku ettevõtluse põhimõte. Äriidee ja selle ellu viimine

Töökeskkond

Sissejuhatus töökeskkonda. Töökeskkonna riiklik strateegia. Töökeskkonnaga tegelevad struktuurid. Töövõime säilitamise olulisus

Töökeskkonnaalase töö korraldus. Tööandja ja töötaja õigused ja kohustused. Riskianalüüs vastaval eriala näitel

Töökeskkonna ohutegurid. Töökeskkonna füüsilised, keemilised, bioloogilised, füsioloogilised ja psühhosotsiaalsed ohutegurid vastava eriala näitel

Meetmed ohutegurite mõju vähendamiseks

Töökeskkonnaalane teave. Erinevad töökeskkonnaalase teabe allikad

Tööõnnetused. Tööõnnetuse mõiste. Õigused ja kohustused seoses tööõnnetusega

Tuleohutus. Tulekahju ennetamine. Tegutsemine tulekahju puhkemisel

Tööandja ja töötaja õigused ja kohustused

Riiklik töötervishoiu ja tööohutuse strateegia. Töökeskkonnaohutusejätetöötervishoiu alane seadusandlus. Tervisekontroll, töötervishoiu- ja töökeskkonnaalased teabematerjalid. Riskianalüüs, tööõnnetus, käitumine tööõnnetuse korral

Tuleohutus

Tegutsemine tulekahju korral

Tööseadusandlus

Lepingulised suhted töö tegemisel. Töölepingu pooled, nende kohustused ja õigused, töökorraldus, töö ja puhkeaeg, puhkuste liigid. Töö tasustamine ja sotsiaalsed tagatised

Asjaajamine

Asjaajamise, dokumendi ja dokumendihalduse mõiste; asjaajamise õiguslik keskkond; dokumentide loomine, dokumentide säilitamine, säilitustähtaeg, dokumentide säilitamine aktiivse elutsükli ajal, dokumentide säilitamine poolaktiivse elutsükli ajal, dokumentide säilitamine arhiivis. Isiklikud dokumendid, isikut tõendavad dokumendid, kuuluvust tõendavad dokumendid, tunnistused, lepingud ning nende säilitamine

Suhtlemisoskused

Suhtlemine. Suhtlemisvajadused ja –ülesanded. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Suulisesitluseläbiviimine grupile.

Ametlik ja mitteametlik suhtlemine. Telefonisuhtlus. Internetisuhtlus ja suhtlusvõrgustikud. Kirjalikusuhtlemine.

Erinevadsuhtlemissituatsioonid. Suhtlemine erinevate kuluturiideesindajatega,

kultuuridevahelised erinevused ja nende arvestamine suhtlemissituatsioonides. Suhtlemisbarjäärjaselle ületamise võimalused.

Isikutajueripärased mõjutavad tegurid. Tõepärase enesehinnangu suhtlemisoskuste kohta

Käitumisesuhtlemissituatsioonides. Tööalase käitumise etikett. Positiivsemuljeloomine. Käitumisviisid. Kehtestav käitumine.

Konfliktid ja vaolukorrad ning nende tekkemehhanismid. Toimetulekkonfliktidega. Meeskonnatöö põhimõtted.

Meeskonnakuulumise positiivsed ja negatiivsed küljed. Loovus ja isiklik areng meeskonnas

Klienditeenindus. Kliendikesksete teeninduse põhimõtted. Teenindussituatsioonid ja nende lahendamine

iseseisev töö 72 tundi	<p>Monitoorib karjääriinfot: koostab kirjaliku ülevaate karjääriteenustest enda maakonnas, esitleb oma tulemusi klassis</p> <p>Koostab juhendi alusel elektroonilisi kandideerimisdokumente lähtudes dokumentide vormistamise heast tavast: CV, motivatsioonikiri, sooviavaldus</p> <p>Koostab isikliku tegevuskava oma karjääriplaanide teostamiseks pidades silmas nii pikema- kui lühemaajalisi eesmärke</p> <p>Koostab juhendi alusel elektrooniliselt leibkonna ühe kuu eelarve</p> <p>Koostab juhendi alusel elektrooniliselt tuludeklaratsiooni A-vormi</p> <p>Analüüsib etteantud andmete põhjal erinevaid võimlusi varade finantseerimiseks</p> <p>Koostab meeskonnatööna oma tegevusvaldkonna makrokeskkonna analüüsi</p> <p>Kirjutab kokkuvõtte vastutustundliku ettevõtluse põhimõtetest</p> <p>Koostab meeskonnatööna juhendi alusel äriplaani ja äriplaani esitluse</p> <p>koostab meeskonnatööna kokkuvõtte võimalustest vähendada ohutegurite mõju töökeskkonnas vastava eriala näitel</p> <p>Vormistab etteantud juhendi abil töölepingu.</p> <p>Digitaalselt allkirjastatud algatus- ja vastuskirja koostamine ja vormistamine vastavalt juhendile ning edastamine e-kirjaga</p> <p>Lahendab juhendi alusel tavapärase teenindussituatsiooni iseseisvalt</p>
praktika	Puudub
Õppemeetodid	Analüüs, arutelu, õppekäik, infootsing, rollimängud, lühiloeng, praktilised harjutused, kohtumine, rollimäng, situatsioonülesannete lahendamine, meeskonnatöö, õpimapp, videotreening
Hindamine	<p>Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel.</p> <p>Hindamisülesanded</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Õpimapp. Õpilane esitab õpimapi, mis sisaldab järgmisi <u>kirjaliku juhendi</u> alusel koostatud töid (elektroonilises keskkonnas Google Drive või Moodle). 2. Näidisintervjuul osalemine <p>Õpilane osaleb näidisintervjuul, milleks valmistub <u>kirjaliku juhendi</u> alusel.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Meeskonnatööna äriplaani koostamine <p>Meeskond koostab esitluse <u>kirjaliku juhendi</u> alusel.</p>
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	<p>Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.</p> <p>Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd</p>
sh hindamismeetodid	Suuline vastamine, kirjalik töö, rollimäng, õpimapp

Õppematerjalid	<p>Saavutuste loqiraamat : materjale karjääriõpetuse läbiviimiseks 8.-12. klassides / [Sihtasutus Eesti Kutsehariduse Reform : koostajad Alla Eenmaa ... jt.] [Tallinn] : Sihtasutus Eesti Kutsehariduse Reform, 2003 ([Tallinn] : Printon) 44 lk. : ill. ; 30 cm</p> <p>Tervis ja karjäär : inimese tervis – eriala valiku ja tööalase karjääri mõjutaja [Võrguteavik] / [koostanud: Annika Kүүdorf, Eda Merisalu, Mare Lehtsalu] Ilmunud Tallinn : Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove, 2008</p> <p>Vaatame koos tulevikku : grupitööde kogumik põhikooli ja gümnaasiumi kutseasuunitlejatele, aineõpetajatele, klassijuhatajatele ja karjäärinõustajatele / [koostajad Imbi Kuusik ... jt.] [Tallinn] : Sihtasutus Eesti Kutsehariduse Reform, 2003 ([Tabasalu] : Serica Disain) 74, [6] lk. : ill. ; 30 cm</p> <p>Karjääriõppe sidumine praktikaga soovituslikud abimaterjalid / [Võrguteavik] : SA Innove karjääriteenuste arenduskeskus, Haridus- ja Teadusministeerium ; koostaja: Terje Paes</p> <p>Internetileheküljed: www.eures.ee, www.rmp.ee, http://europa.eu/yout, www.ti.ee, www.rajaleidja.ee, www.mitteformaalne.ee</p> <p>E-kursus Moodle keskkonnas „Karjääriõpetus autotehnikutele: https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=5824</p> <p>Ettevõtluse alused SA Innove, Haridus- ja Teadusministeerium ; koostajad: Tiia Randmaa, Ester Raiend, Riina Rohelaan, Aive Kupp, Jane Mägi 2007</p> <p>Ideest eduka ettevõtte SA Innove, Haridus- ja Teadusministeerium ; koostajad: Rein Sirkel, Kaire Uibolet, Juhan Teder, Monika Nikitina-Kalamäe 2008 3. Füüsilisest isikust ettevõtja käsiraamat Kirjastus Ilo; Olavi Kärsna 2008</p> <p>Internetileheküljed www.minuraha.ee, www.eas.ee, www.emta.ee</p>
----------------	--

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
4	VEISTE HOOLDAMINE	7	M-M. Urve, E. Takk, V. Vilu, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane hindab veiste seisundit igapäevaselt, puhastab ja grupeerib vastavalt vajadusele tagades nende üldise heaolu.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		

Õpilane: 1. Hoolitseb veiste üldise heaolu eest	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab veiste liigimast käitumist ja põhivajadusi; • Kirjeldab ja võrdleb veiste pidamisviise lähtudes nende heaolunõuetest; • võrdleb erinevaid allapanu liike ja põhjendab nende kasutust; • puhastab söötmisala-, tarvikud ja jootjaid vastavalt kehtestatud nõuetele, jälgib sööda ja vee olemasolu; • jälgib ja vajadusel reguleerib sisekliimat sh valgustust vastavalt parameetritele; • eemaldab sõnniku asemelt ja käikudest arvestades pidamisviisi ning kasutatavat tehnoloogiat; • leiab infot keskkonna- ja loomade heaolunõuete kohta ning rakendab teadmisi töös.
2. Grupeerib ja/või paigutab veised ümber.	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab veiste grupeerimise vajalikkust ja põhimõtteid; • kirjeldab veiste ohutuid ajamis- ja talutamisviise, -meetodeid ja -vahendeid; • grupeerib ja/või paigutab veised ümber lähtudes turvalisuse nõuetest, arvestades veistekasvatamise eesmärki ja tootmisperioodi
3. Vaatleb veiseid igapäevaselt, kontrollib tervist, puhastab neid vajadusel ja hooldab sõrgu	<ul style="list-style-type: none"> • vaatleb igapäevaselt veiseid, tuvastab haige ja/või surnud looma ning vajadusel eraldab selle, registreerib ja edastab teabe vastavalt kehtestatud korrale; • iseloomustab veiste puhastamise, pesemise ja pügamise viise, vahendeid ning vajalikkust • puhastab veised, arvestades nende anatoomilisi iseärasusi, heaolu ja pidamise eesmärki; • hindab visuaalselt jalgade seisundit jälgides looma seismisel ja liikumisel; • abistab spetsialisti veiste sõrgade värkimisel arvestades ohutusnõudeid ning ettevõtte töökorraldust;
4. Kontrollib farmiseadmete töökorrasolekut	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab infot erinevatest teabeallikatest sõnniku- ja jäätmekäitluse nõuete kohta ning loob seoseid keskkonnakaitsenõuetega; • nimetab sõnniku ja läga eemaldusseadmeid ja kirjeldab nende tööpõhimõtteid; • kontrollib seadmete (sõnniku ja läga eemaldusseadmete, kliimaseadmete) töökorrasolekut ja vajadusel teavitab kõrvalekalletest vastutavat isikut.
Teemad, alateemad	Anatoomia ja füsioloogia põhialused Loomade heaolu ja käitumine Loomade karja hierarhia Ohutu loomade käsitlemine Loomade pidamisviisid Allapanu liigid ning seos loomade heaoluga Keskkonnatõed ja loomade heaolu reeglid seadlusalusest lähtuvalt Loomade hooldamine Loomade hooldamise viisid ja vahendid. Sõra signaalid, sõrahooldus. Jäätmekäitus ja keskkonnatõed Farmiseadmed Praktilised tööd: 1- 4 õpiväljundite kohta 1 EKAP

iseseisev töö 16 tundi	Töötamine juhendamisel farmis
praktika	1-4 öpiväljundite kohta 5 EKAP, 130 tundi
Õppemeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, eneseanalüüs
Hindamine	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Öpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanne: Õpilane demonstreerib veise turvalist käitsemist, fikseerimist ja puhastamist ning hindab sõrgade olukorda ja üldist tervislikku seisundit.
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik öpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon
Õppematerjalid	E-õppematerjalid „Loomade heaolu“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=1617 , tööjuhendid, "Sõra signaalid"- www.delaval.ee J.Huslen, B. KleinSwormink, Sõra signaali 2005 ja Vasikast mullikaks 2006, AS Dimela tõlge ja trükk www.nouandeteenistus.ee

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
5	VEISTE SÖÖTMINE	8	M-M. Urve, P. Puskar, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Läbitud moodul loomade hooldamine		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane hindab veiste toitumust ja söömust, ladustab ja hoiustab söödad, hindab söötade kvaliteeti ning söötab veisedvastavalt söödaratsioonile ning asutuse töökorraldusele.		
Öpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Hindab veiste toitumust ja söömust	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • selgitab veiste seedeprotsesse; • leiab erinevatest teabeallikatest veiste söötmissnormid; • selgitab veiste toitumuse hindamiskriteeriume lähtuvalt anatoomilistest ja füsioloogilistest iseärasustest; • hindab visuaalselt veistetoitumust ja söömust, arvestades keha konditsiooni, järelejäanud sööda kogust ning teavitab kõrvalekalletest vastavalt töökorrale. 		

2. Söödab ja joodab veised	<ul style="list-style-type: none"> eristab enamlevinud söötade ja söödakultuuride liike, selgitab nende omadusi ja kasutamist; hindab söötade ja vee kvaliteeti organoleptiliselt, eemaldab riknenud sööda ja vee; söödab ja joodab veiseid vastavalt etteantud söödaratsioonile, kohendab sööda vastavalt ettevõtte töökorraldusele; selgitab söötmis- ja jootmisseadmete tööpõhimõtted, kontrollib söötmis- ja jootmisseadmete töökorrasolekut ja vee olemasolu ning vajadusel hooldab seadmeid.
Teemad, alateemad	Söötmisõpetuse alused. Loomade seedeelundkond. Söödad ja söötmine Söötade organoleptiline hindamine Vee kvaliteedi hindamine Söödaratsiooni põhialused Söötade tundmine Söötade ja vee kvaliteedi hindamine Loomade toitumuse hindamine Praktilised tööd: 1-2 õpiväljundite kohta1 EKAP
iseseisev töö 16 tundi	Hindab looma toitumust etteantud juhise järgi Töötab juhendamisel farmis
praktika	1-2 õpiväljundite kohta 6 EKAP, 156 tundi
Õppemeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, arutelu
Hindamine	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanded: 1. Söötade tundmine ja organoleptiline hindamine 2. Lehmade ja noorveiste toitumuse hindamine 3. Vasikatele piimajoogi segamine ja jootmine
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon

Õppematerjalid	E-õppematerjalid „Piimakarjakasvatus“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=4104 , tööjuhendid „Tervikliid lahendused vasikate söötmisel“ Baltic Agro 2012 „Lehmade söötmine ja tervise üleminekuperiood“ Baltic Agro 2013 A. Olt „Silo keemiline koostis ja toiteväärtus“ Tartu 2013 www.nouandeteenistus.ee
----------------	---

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
6	VEISTE TERVISHOID	6	M-M Urve, S.Butlers praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane jälgib veiste tervislikku seisundit, haiguse korral annab oma pädevuse piires esmaabi ja abistab loomaarsti		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Hindab veisteüldist tervislikku seisundit	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • selgitab haiguse mõistet ja põhjuseid; • kirjeldabhaigustunnuseid; • hindabveiste üldist tervislikku seisundit, jälgides vähemalt korra päevas loomade käitumist. 		
2. Tuvastab veise haigusliku seisundi, annab esmaabi ja hooldab haiget looma	<ul style="list-style-type: none"> • kontrollib veiste tervise parameetreid, võrdleb neid normidega, vajadusel annab esmaabi ning teavitab kõrvalekalletest vastutavat isikut/loomaarsti; • valib veise fikseerimise viisi vastavalt vajadusele, kasutades ettenähtud abivahendeid ja arvestades ohutusnõudeid. 		
3. Abistab loomakasvatus-spetsialisti või loomaarsti veterinaarsetes toimingutes ja veise hukkamisel (hädatapul)	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab käitumist eriolukorras (veise hukkumine, hädatapp, taudiolukord, looma ootamatu käitumine jm) ning selgitab korjaste hoidmise ja edasise käitlemise nõudeid; • abistab loomaarsti täites oma tööülesandeid korrektselt ja vastutustundlikult. 		
Teemad, alateemad	Loomade tervishoiu põhialused Loomatervishoiu põhialused. Seadustest tulenevad veterinaarnõuded. Loomade esmaabi ja ohutu käsitlemine Praktilised tööd: 1-3 õpiväljundite kohta 1 EKAP		
iseseisev töö 16 tundi	Töötab juhendamisel farmis		
praktika	1-3 õpiväljundite kohta 4 EKAP, 104 tundi		
Õppemeetodid	interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, eneseanalüüs		

Hindamine	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanne: Veise või vasika fikseerimine ja terviseparameetrite hindamine
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon
Õppematerjalid	E-õppematerjalid „Loomatervishoid“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=8209 , tööjuhendid J. Huslen, B. KleinSwormink "Sõra signaalid"(2005) ja „Vasikast mullikaks“ (2006), AS Dimela tõlge ja trükk R. Säre, M. Jalakas „Loomatervise käsiraamat“ I osa (1983) ja II osa (1984) kirjastus Valgus www.nouandeteenistus.ee

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
7	VEISTE KARJATAMINE	3	K. Reino, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Läbitud moodul loomade hooldamine ja söötmine		
Mooduli eesmärk	õpetusega taotletakse, et õpilane koostab karjatamisplaani, rajab ja hooldab karjaaedu, hindab karja ning karjamaa olukorda, hooldab karjamaid ja jälgib veiste käitumist karjas.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Koostab karjatamisplaani vastavalt juhistele	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab enamlevinud rohumaa kultuure selgitab nende omadusi, eristab söödavaid taimi mittesöödavatest; selgitab karjamaade hooldamise ja kasutamise põhiluseid; leiab erinevatest teabeallikatest andmeid loomade karjamaarohu söömuse kohta ja arvutab sööda vajaduse karjatusperioodiks; koostab arvutuste põhjal karjatamisplaani ja vormistab arvutis vastavalt etteantud juhendile. 		
2. Rajab ja hooldab karjaaedu vastavalt juhistele	<ul style="list-style-type: none"> võrdleb karjamaade tarastuse viise ja sobivust erinevatele loomarühmadele ning arvestades tarastuse ökonoomsust; rajab ja hooldab karjaaedu, arvestades tarastusviisi; selgitab nõudeid karjateele, hindab karjatee turvalisust loomadele ja hooldab teid. 		

3. Hindab karjamaa olukorda ja teostab hooldustöid	<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab karjamaade hooldamise vajadust; • jälgib karjamaade seisundit ning teeb hooldustöid vastavalt juhistele; • hindab sööda ja vee olemasolu karjamaal ning vastutab nende pideva olemasolu eest; • täidab oma tööülesandeid korrektselt ja vastutustundlikult.
4. Jälgib karja terviklikkust ja loomade käitumist	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab veiste liigiomast käitumist ja loomade heaolu nõudeid; • jälgib karja terviklikkust ja käitumist, ohu või kõrvalekalle märkamisel kõrvaldab need ning teavitab vastutavat isikut; • avastab indlevad veised visuaalselt ning tegutseb vastavalt juhistele; • tuvastab poegiva või poeginud looma visuaalselt, abistab vastavalt vajadusele ning teavitab koheselt vastutavat isikut; • paigutab poeginud veise ja sündinud järglase ümber vastavalt töökorraldusele ja ohutusele; • kirjeldab käitumist eriolukorras (poegimine, looma hukkumine, looma ootamatu käitumine jm).
Teemad, alateemad	Rohumaaviljelus Heintaimed, söödavad ja mittesöödavad rohunid karjamaal Karjamaade hooldamine Loomade karjatamine Karjamaavajaduse planeerimine, karjatusplaani koostamine Karjamaa tarastamisviisid ja nõuded, karjamaade tarastamine Karjateede hooldus Loomade heaolu ja käitumine Lisasöötade ja joogivee vajadus karjamaal Praktilised tööd: 1-4 õpiväljundite kohta
iseseisev töö 8 tundi	Herbaariumi koostamine kodukohas levinud heintaimedest ja rohunditest Töötab juhendamisel karjamaade rajamisel ja karjatamaade hooldamisel
praktika	1-4 õpiväljundite kohta 2 EKAP, 52 tundi
Õppemeetodid	interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, eneseanalüüs
Hindamine	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanded: 1. Eristab ja iseloomustab lühidalt enamlevinud rohumaakultuure enda koostatud herbaariumi alusel 2. Kirjeldab karjamaade hooldusvõtteid ja põhjendab vajadust karjatamisplaani alusel
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon

Õppematerjalid	E-õppematerjalid „Piimakarjakasvatust“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=4104 , tööjuhendid www.nouandeteenistus.ee
----------------	---

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
8	VEISTE TAASTOOTMINE	4	K.Piirfeldt, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Läbitud moodul loomadehooldamine ja söötmine		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane omandab teadmised veiste sigimisorganite ehitusest ja talitlusest, suguloomade valikust, tiinestusviisidest, poegimisest ja vastsündinute hooldusest		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Valib aretuseks sobivad emasloomad vastavalt juhiste ja karja aretuse eesmärgile	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab Eestis aretatavaid piimaveisetõuge ja kasvatatavaid lihaveisetõuge ning toob välja nende erisusi; • leiab informatsiooni aretusdokumentidest (veise pass, loomakaardid, jõudluskontrolli kokkuvõtted jm.); • valib aretussuunale vastavaid emasloomi välimiku järgi etteantud juhendi alusel. 		
2. Avastab indlevad veised ning abistab loomaarsti veiste seemendamisel ja tiinuse kontrollimisel	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab emasveise suguorganite ehituse ja talitluse eripära ja sigimistsükli; • selgitab inna mõistet, kirjeldab selle etappe ja võrdleb erinevaid tiinestamisviise (paaritus, seemendus, embrüosiirdamine) lähtuvalt majanduslikust otstarbest; • selgitab tiinuse mõistet ja kulgu, tuues välja sagedasemaid probleeme ja nende põhjusi; • tuvastab füsioloogiliste näitajate ja käitumise alusel lehma või lehmiku inna ning märgib farmi andmebaasi või informeerib vastutavat töötajat; • abistab spetsialisti vastavalt juhistele ja ohutusnõuetele veiste seemendusel ning tiinuse diagnoosimisel. 		
3. Jälgib veise poegimisprotsessi, abistab oma pädevuse piires ning teostab esmatoimingud vastsündinuga	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab veise poegimise kulgu, loote normaalseid ja probleemseid asetusi ning poegimishügieeni nõudeid; • valmistab poegima hakkava veise ja poegimiskoha ette vastavalt kehtivatele hügieeninõuetele; • hindab veise poegimisprotsessi ja komplikatsioonide tekkimisel teavitab koheselt vastutavat isikut või loomaarsti, kergemal juhul abistab veist poegimisel (vastavalt vajadusele enda pädevuse piires); • teostab vastsündinuga vajalikud esmatoimingud (kuivatab, masseerib, desinfitseerib naba jms.), identifitseerib ja registreerib vasika; • hindab poeginud looma ja vastsündinud vasika tervislikku seisundit ning käitumist visuaalselt, tagab vastsündinu ohutuse, vajadusel eraldamise vastavalt farmis kehtivale korrale; • selgitab ternespiima vajalikkust vastsündinud vasikale; • kontrollib ternespiima olemasolu ja kvaliteeti ning selle kättesaadavust vasikale, vajadusel fikseerib lehma, tagades ternespiima õigeaegse kättesaadavuse. 		

<p>4. Hooldab, söötab ja võõrutab vasikad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • söötab, joodab ja hooldab vasikaid vastavalt veisefarmis kehtestatud korrale; • hindab vasikate heaolu, turvalisust ja tervist, kõrvalekallete korral informeerib vastutavat töötajat või likvideerib puuduse vastavalt oma pädevusele; • abistab spetsialisti noorveiste märgistamisel rakendades ohutusnõudeid; • mõõdab/ kaalub ohutult noorveiseid jälgides nende kasvu ja arengut; • võõrutab ohutult vasikad vastavalt töökorraldusele ja järgides loomade heaolu; • rühmitab ja paigutab noorveiseid, rakendades teadmisi loomade käitumisest ja turvalisusnõuetest; • analüüsib oma töö tulemusi.
<p>Teemad, alateemad</p>	<p>Eestis kasvatatavad piimaveise- ja lihaveisetõud Aretuseesmärgid ja -meetodid veisekasvatuses Farmi algdokumentatsioon Lehma suguorganite ehitus ja talitlemine. Tiinestamisviisid, tiinuse kulg ja diagnoosimine. Ahtrus, selle sagedasemad põhjused ja majanduslik kahju Veise poegimine, poegimishügieen ja sagedasemad probleemid poegimisel. Vastsündinu esmahoolus. Ternespiima koostis ja tähtsus vastsündinule Piimakarja vasikate söötmine, pidamine ja hooldamine. Lihaveisevasikate söötmine, pidamine ja hooldamine. Vasikate arvelevõtmine, kasvu, arengu ja tervise jälgimine Praktilised tööd: 1-4 õpiväljundite kohta</p>
<p>iseseisev töö 16 tundi</p>	<p>Töötab juhendamisel farmis</p>
<p>praktika</p>	<p>1-4 õpiväljundite kohta 2 EKAP, 52 tundi</p>
<p>Õppemeetodid</p>	<p>interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, eneseanalüüs</p>
<p>Hindamine</p>	<p>Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanded: 1. Kirjeldab piimalehma sobivust aretuseks välimiku põhjal etteantud juhendi alusel 2. Segab vasikale joogipiima ja joodab arvestades vasika vanust ja jootmisviisi 3. Määrab vasika kehamassi ja märgistab vasika kõrvamärkidega</p>
<p>sh hindekriteeriumid</p>	<p>Puuduvad</p>
<p>sh kokkuvõtva hinde kujunemine</p>	<p>Mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika</p>
<p>sh hindamismeetodid</p>	<p>Praktiline töö, demonstratsioon</p>

Õppematerjalid	E-õppematerjalid „Piimakarjakasvatus“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=4104 , tööjuhendid Jan Huslen, BerrieKleinSwormink „Vasikast mullikaks“ (2006), AS Dimela tõlge ja trükk „Tervikliikud lahendused vasikate söötmisel“ Baltic Agro 2012 www.nouandeteenistus.ee
----------------	--

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
9	LÜPSMINE	9	M-M Urve, E. Must, DeLaval, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane valmistab lüpsiks ette lüpsiinventari ja loomad, lüpsab veised, järgib oma töös ohutus- ning hügieeninõudeid ja loomade heaolu.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Valmistab lüpsiinventari lüpsiks ette	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • selgitab masinlüpsi tööpõhimõtet ja kirjeldab erinevaid lüpsitehnoloogiaid; • põhjendab hügieeninõuete vajalikkust lüpsmisel ja piimakäitlemisel; • hindab lüpsiinventari töökorrasolekut ning vaakumi taset, kontrollib lüpsiks vajalike puhastusvahendite ja desinfitseerimisainete olemasolu. 		
2. Suunab veised turvaliselt lüpsile ja tagasi	<ul style="list-style-type: none"> • suunab veised lüpsile järgides ohutusnõudeid ja looma käitumise eripära; • selgitab käitumist kriisiolukorras (elektrikatkestus, looma ootamatu käitumine jm) ja pakub välja võimalikke lahendusi; • tagab pärast lüpsi veiste liikumise lauta ettenähtud gruppi. 		
3. Valmistab veised lüpsmiseks ette ja lüpsab loomad	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab udara ehitust ja talitlust ning selgitab piima tekkimise ja väljutamise protsesse, piima koostist ; • valmistab veised lüpsmiseks ette, puhastab nidad, teeb eellüpsi ja hindab piima kvaliteeti visuaalselt; • eraldab inimtoiduks sobimatu piima ning märgistab ja registreerib sobimatu piimaga looma; • asetab õigeaegselt ja korrektselt nisakannud nisadele, jälgib lüpsiprotsessi; • desinfitseerib nidad lüpsijärgselt. 		
4. Puhastab ja desinfitseerib lüpsiinventari ning lüpsiala	<ul style="list-style-type: none"> • nimetab lüpsiinventari pesemiseks ja desinfitseerimiseks kasutatavaid aineid ja selgitab nende keskkonnasäästliku ja ohutu kasutamise põhimõtteid; • valmistab lüpsinventari põhipesuks ette, puhastab ja desinfitseerib lüpsiinventari ja lüpsiala arvestades vahendite ohutu ja säästliku kasutamise põhimõtteid; • töötab vastutustundlikult järgides ohutus- ja hügieeninõudeid. 		

5. Kasutab lüpsmiseks lüpsirobotit	<ul style="list-style-type: none"> • jälgib lüpsiroboti tööprotsessi, kontrollides täiendsööda olemasolu robotis ja jälgides lüpsitulemusi; • vajadusel suunab veised lüpsile, kõrvalkallete korral likvideerib need ja/või teavitab vastavalt ettevõtte töökorraldusele; • peseb ja desinfitseerib lüpsiroboti vastavalt juhiste ja ettevõtte töökorraldusele; • järgib oma töös head põllumajandustava ning tegutseb viisil, mis tagab ohutu toidutootmise.
Teemad, alateemad	Udara füsioloogia Udara ehitus ja talitus, piima tekkimine ja väljutamine Masinlüpsi tööpõhimõte ja tehnoloogiad Masinlüpsi tööpõhimõte Lüpsitehnoloogiad ja lüpsinventar erinevatelt tootjatelt Lehmade lüpsmine ja lüpsiinventari hooldus Udara ettevalmistus ja lüpsmine, lüpsihügieen ja -reeglid Lüpsiala ja -inventari puhastus ja desinfektsioon Praktilised tööd: 1-5 õpiväljundite kohta 1 EKAP
sh iseseisev töö tundi	Töötamine juhendamisel farmis
sh praktika	1-5 õpiväljundite kohta 7 EKAP, 182 tundi
Õppemeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö
Hindamine ja hindamismeetodid	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanded: 1. Lüpsmine lüpsiplatsil ja intervjuu etteantud küsimuste põhjal 2. Õpilane märgib lüpsiroboti ekraanilt lüpsile hilinenud lehmad, otsib nad puhke või söömisalalt üles ja suunab lüpsiroboti ootealale; selgitab informatsiooni roboti arvutiekraanilt; kontrollib jõusööda olemasolu robotis
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd ja sooritatud praktika
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon
Õppematerjalid	E-õppematerjalid „Piimakarjakasvatus“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=4104 , tööjuhendid, lüpsitarvikute ja –vahendite kasutusjuhendid, www.delaval.ee www.nouandeteenistus.ee

VALIKAINED

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
1	MAHEVEISEKASVATUS	3	K. Reino
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane omandab teadmised mahepõllumajanduslikust piimakarja- ja lihaveisekasvatusest, loomade pidamise, söötmise, tervishoiu ning toodangu töötlemise ja turustamise nõuetest mahepõllumajanduse põhimõtetest ja õigusaktidest lähtuvalt.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Selgitab mahepõllumajan- duse põhimõtteid	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • leiab mahetootmise nõuded ja õigusaktid Põllumajandusministeeriumi, Põllumajandusameti ning Veterinaar- ja Toiduameti veebilehtedelt; • selgitab mahetootmise põhimõtteid ja toob välja erinevusi tavatootmisest. 		
2. Kirjeldab maheveiste pidamiskriteeriumideid ja keskkonna- säästlikku sõnnikumajandust	<ul style="list-style-type: none"> • võrdleb maheveiste pidamistingimusi tavatootmisega ja toob välja erinevusi loomade heaolust lähtuvalt; • nimetab ja selgitab mahetootmisse enamsobivaid piima- ja lihavesetõugusid; • analüüsib lihavesiste või piimakarja heaolu ja tervist ühe mahetalu andmete põhjal; • selgitab sõnniku säilitamist ja kasutamist lähtuvalt keskkonda säästvatest nõuetest. 		
3. Arvestab juhendi abil karjamaavajaduse ja koostab karjatamisplaani	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab karjatamise tähtsust loomade heaolu ja tervise seisukohast; • eristab enamesinevaid karjamaataimi; • arvutab karjamaavajaduse lähtuvalt selle rohusaagikusest ja koostab karjatusplaani vastavalt juhendile; • selgitab karjamaade kasutamise ja hooldamise põhimõtteid. 		
4. Arvestab juhendi abil loomade talvise söödavajaduse ja koostab söödaratsiooni	<ul style="list-style-type: none"> • eristab ja hindab organoleptiliselt maheveiste talviseid söötasid; • arvestab juhendi abil laudaperioodiks vajaminevate söötade kogused; • koostab juhendi abil söödaratsioone erinevatele veiserühmadele; • hindab loomade toitumust etteantud juhendi abil. 		
5. Selgitab mahepiimatoodete ja maheveiseliha töötlemise ja turustamise nõudeid	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab mahepiimatoodete töötlemise ja turustamise nõudeid; • selgitab maheveiseliha ja lihatoodete töötlemise ja turustamise nõudeid; • eristab märgistuse alusel mahetoodangut tavapõllumajandustoodangust. 		

Teemad, alateemad	<p>Mahepõllumajandusseadus ja õigusaktid</p> <p>Maheveiste pidamine Mahetootmisse enamsobivad piima- ja lihaveisetõud Nõuded liha- ja piimakarja pidamisel lähtuvalt loomade heaolust ja keskkonnasäästlikkusest</p> <p>Maheveiste söötmine Maheveiste söödad ja nende hindamine, söödavajaduse arvestus Looduslikud, poollooduslikud ja kultuurrohumaad – nende kasutamine ja hooldamine</p> <p>Maheveiste tervishoid Sagedasemad terviseprobleemid, nende ennetamine ja ravi</p> <p>Mahepiima- ja lihatoodete töötlemine ja turustamine Nõuded mahepiima, piimasaaduste, liha ja lihatoodete töötlemisel ja turustamisel. Mahetoodete märgistus</p> <p>Praktilised tööd: 1-5 õpiväljundite kohta</p>
sh iseseisev töö 28 tundi	Töötamine juhendamisel farmis Maheveisekasvatusega seonduva materjali läbitöötamine ja analüüs
sh praktika	Puudub
Õppemeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö
Hindamine ja hindamismeetodid	<p>Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumite ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel.</p> <p>Hindamisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koostab karjatamisplaani etteantud juhendi alusel 2. Koostab söödaratsiooni mahetalu lüpsilehmadele või ammlemadele etteantud juhendi alusel 3. Planeerib etteantud juhiste alusel sõnniku hoiustamise ja kasutamise
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd
sh hindamismeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, eneseanalüüs
Õppematerjalid	<p>www.agri.ee, www.pma.agri.ee, www.vet.agri.ee</p> <p>Mahepõllumajanduslik piimakarjakasvatus, PM 2011</p> <p>Mahepõllumajanduslik lihaveisekasvatus, PM 2011</p> <p>Sõnniku keskkonda säästev hoidmine ja käitlemine, PM, KM, AS Maves 2005</p> <p>www.nouandeteenistus.ee</p>

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
2	VEISTE ARETUS	3	M-M Urve
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane omandab teadmised veiste tõuaretuse alustest, aretusmeetoditest ning suguloomade valikust, hindamisest ja aretusalasest dokumentatsioonist.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Eristab Eestis aretatavaid ja kasvatatavaid veisetõuge väliste tunnuste alusel	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab piima- ja lihaveiste peamisi eksterjöõri ja jõudluse erinevusi; • eristab Eestis aretatavaid piimaveisetõugusid ning nende aretuses kasutatud tõugusid välimiku põhjal; • eristab Eestis kasvatatavaid lihaveisetõugusid välimiku järgi; • leiab aretusala informatsiooni veiste aretusprogrammide vastavate aretusühingute Interneti kodulehtedelt; • nimetab ja selgitab aretusmeetodeid lähtuvalt aretuseesmärgist ja tootmissuunast. 		
2. Valib aretuseks sobivad emasloomad vastavalt juhiste ja karja aretuse eesmärgile;	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab suguveiste valiku põhimõtteid tuues välja aretuseesmärgile vastavad valikutunnused ning iseloomustades tunnustevahelisi seoseid; • leiab informatsiooni aretusdokumentidest (veise pass, loomakaardid, jõudluskontrolli kokkuvõtted jm.); • leiab aretussuunale vastavaid emasloomi jõudluskontrolli kokkuvõtete ja välimiku lineaarse hindamise juhendi abil; • kirjeldab piima- ja lihaveistel esinevaid sagedasemaid välimikuvigu ja selgitab nende seost jõudlusega. 		
3. Märgistab vasikaid ja täidab algarvestuse dokumente ning edastab andmeid JKK-le ja PRIA-le	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab veiste märgistamise vajalikkust ja korda; • paneb kõrvamärke vasikatele ja asendusmärke vanematele loomadele vastavalt juhendile ja ettevõtte töökorraldusele; • võtab vasikad arvele vastavalt ettevõttes kehtivale korrale ja edastab spetsialisti juhendamisel andmed (elektroniliselt või paber kandjal) Jõudluskontrollikeskusele ning Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile. 		
4. Osaleb piimalehmade kontroll-lüpsil ja andmete edastamisel JKK-le	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab kontroll-lüpsi vajalikkust ja läbiviimise korda; • abistab spetsialisti kontroll-lüpsi läbiviimisel ja piimaproovide võtmisel, säilitamisel ning edastamisel JKK-le; • edastab juhendamisel kontroll-lüpsitoodangud ja karja sündmused elektronilisse JKK andmebaasi Vissuke; • leiab farmi jõudlus- ja aretusala informatsiooni elektronilistest andmebaasist Vissuke. 		
5. Määrab lihaveiste kehamassi erinevatel arenguetappidel ja edastab andmed elektronilisse andmebaasi Liisu	<ul style="list-style-type: none"> • selgitab kehamassi ja massi-iibe arvestamise tähtsust ning seost lihloomade aretusega; • mõõdab või kaalub loomi ja edastab spetsialisti juhendamisel andmed JKK lihaveiste andmebaasi Liisu; • leiab farmi jõudlus- ja aretusala informatsiooni elektronilisest andmebaasist Liisu. 		

Teemad, alateemad	<p>Eestis aretatavad piimaveisetõud Aretuseesmärgid ja -meetodid piimakarjakasvatuses tänapäeval Eesti piimatõud, nende kujunemine ja aretusprogrammid tänasel päeval Suguveiste hindamine ja valik piimakarjakasvatuses Valikutunnused piimakarjakasvatuses ja nende omavaheline seos Suhteline aretusväärtus ja selle kujunemine Lehmade välimiku hindamine lineaarse hindamiskaala alusel Piimajõudluskontroll ja selle tähtsus tõuaretuses</p> <p>Eestis kasvatatavad lihaveisetõud Aretuseesmärgid ja -meetodid lihakarjakasvatuses tänapäeval Eestis kasvatatavad lihaveisetõud, nende lühike iseloomustus Valikutunnused lihakarjas ja suguloomade valik Lihaveise välimiku hindamine lineaarse hindamiskaala alusel Lihaveiste jõudluskontroll</p> <p>Farmi aretusala dokumentatsioon Vajalikud algarvestusvormid ja aretusala dokumendid Praktilised tööd: 1-5 õpiväljundite kohta</p>
sh iseseisev töö 28 tundi	Töötamine juhendamisel farmis Veiste aretuse teemaliste materjalide läbitöötamine ja analüüs
sh praktika	Puudub
Õppemeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö, eneseanalüüs
Hindamine ja hindamismeetodid	<p>Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumite ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel.</p> <p>Hindamisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hindab lüpsilehma ja/või amblehma välimikku etteantud juhendi alusel Leiab aretusalasest dokumentatsioonist informatsiooni eelmises ülesandes kirjeldatud looma kohta ning hindab tema sobivust suguloomaks
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd
sh hindamismeetodid	Interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö
Õppematerjalid	E-õppematerjalid E-õppematerjalid „Piimakarjakasvatus“ https://moodle.e-ope.ee/course/view.php?id=4104 , www.jkkeskus.ee , tööjuhendid, farmijõudluskontrolli kokkuvõtted, loomapassid, -kaardid jm. aretusala dokumentatsioon

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
3	SÖÖDATOOTMINE	3	A.Kalmus, M. Kõbu, praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilane omandab teadmised sööda tootmisest ja seda mõjutavatest teguritest Eestis.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Arvestab rohumaaade vajaduse sööda tootmiseks ning rajab ja uuendab rohumaid	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> eristab heintaimi ja nende seemneid ning tunneb nende omadusi ja kasutusvõimalusi; tunneb rohumaaade tüüpe, arvestab rohumaaade vajaduse sööda tootmiseks; tunneb rohumaaade pealtparandamise võtteid; valmistab maa ja seemned külviks ette lähtudes kasutatavast tehnoloogiast/kultuurist ja etteantud juhistest; seadistab vastavalt juhistele kasutatava tehnikat; külvab heinaseemnesegu vastavalt juhistele. 		
2. Hooldab ja kasutab rohumaid ning varub rohusööda	<ul style="list-style-type: none"> hooldab niidud ja karjamaad arvestades kasvavaid kultuure; tunneb söödavarumise tehnoloogiaid; varub rohusööda ning hindab selle kvaliteeti. 		
Teemad, alateemad	Heintaimed Kõrrelisedjaliliblikõielisedheintaimed, liikideiseärasusedjakasvunõuded Rohumaad Kliimaatilistingimustesobivusrohumaaaviljeluseks; muldadesobivusrohumaaaviljeluseks Taimedekasvu, arengujasaagikujunemismõjurid. Rohumaadetüübidjakasutusvõimalused; kultuurniidudjakultuurkarjamaad, nendehooldamine, kasutamine, rohumaaaderajamineuuskülvigajapealtparandamine Söödatootmine Sileerimine –mikroorganismid silo käärimisel, heintaimedesileeruvus, silo kindlustuslisandid, säilitamine Heinategemine Rohusöötadekvaliteet Praktilised tööd: 1-2 õpiväljundite kohta		
sh iseseisev töö 46 tundi	Õppematerjali leidmine, kogumine ja läbitöötamine arvutis Masinate tööjuhendite läbitöötamine		
sh praktika	Puudub		
Õppemeetodid	interaktiivne loeng, intervjuu, praktiline töö		

Hindamine ja hindamismeetodid	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanded: 1. Enamlevinud kõrreliste ja liblikõieliste heintaimede ning nende seemnete tundmine 2. Söödatootmiseks kasutatava tehnika seadistamine ja hooldamine juhise alusel
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd
sh hindamismeetodid	Praktiline töö, demonstratsioon, intervjuu
Õppematerjalid	A. Olt „Silo keemiline koostis ja toiteväärtus“ Tartu 2013 A. Bender „Eritüübiliste rohumaaade rajamine ja kasutamine, I ja II osa.“ Jõgeva, 2006, 756 lk H.Older„Piimakarjapidaja ja konsulendi käsiraamat.“ Saku, 1997, 231 lk

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
4	T-KATEGOORIA MOOTORSÕIDUKIJUHT	3	K. Kalmus
Nõuded mooduli alustamiseks	Vähemalt B- või C1- kategooria mootorsõiduki juhiluba		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, et õpilaneomandab T- kategooria masinate juhtimiseks vajalikke liiklusalaseid teoreetilisi teadmisi ja praktilisi oskusi masinate ohutul käsitlemisel ning liiklemisel asulavälisel ning asula teedel, vastavalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt kehtestatud nõuetele.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Käsitleb T-kategooria masina põhi-, lisa- ja abiseadmeid nõuetekohaselt	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • käsitleb T-kategooria masina põhi-, lisa- ja abiseadmeid, tagab masina häireteta juhtimise liikluses, korraldab nõuetekohaselt oma tööd masinal; • hindab masina tehnilist seisukorda lähtudes liikluse ning töö- ja keskkonnakaitse nõuetest; • järgib masina tehnohooldusgraafiku õigeaegset täitmist. 		
2. Juhib T- kategooria sõidukit iseseisvalt ja ohutult jälgides liiklust ja arvestades liiklusseaduse nõuetega	<ul style="list-style-type: none"> • juhib T- kategooria sõidukit iseseisvalt, jälgib liiklust, näeb ette võimalikke ohte ning hoiab need ära. Liikleb ohutult erinevates tee- ja ilmaoludes teisi liiklejaid arvestavalt. Traktoriga teedel ja tänavatel liigeldes täidab liiklusseaduse nõudeid; • tegutseb õigesti liiklusõnnetuse korral. 		

Teemad, alateemad	<p>Liiklusreeglidjakäitumeliikluses Liiklusreeglid, käitumine erinevates liiklus- ja ilmastikuoludes. Juhikohustused. Liiklusreeglitenõuded, liikluskorraldusvahenditähendus. Sõidukiasukohtliikluses.</p> <p>Masinaehitus Masinajamasinamootorierinevatesüsteemide, seadmeteningmehhanismidetöötamise põhimõtted.</p> <p>Masinakorrashoid, töökaitsejaohutustehnika Masinatekorrashoiu põhimõtted, tööõigusejatöötervishoiualused, tööohutusejakeskkonnakaitsenõuded.</p> <p>Liiklusohutus Üldteadmised liiklusohutusegaseonduvast.</p> <p>Liikluspsühholoogia Üldteadmised liikluspsühholoogiast, inimesepsühhofüsioloogilised omadused, liiklusohutust mõjuvad tegurid ja seisundid.</p> <p>Liiklusalased lisanõuded ja eeskirjad Masinajuhiohteenetavad jakeskkondasäästvad hoiakud.</p> <p>Praktilised tööd: 1-4 õpiväljundite kohta 5 tundi</p> <p>Masinakäsitlemine, harjutused õppeväljakul vastavalt traktori-, liikurmasinajamasinrongijuhiliiklusalastele kvalifikatsiooninõuetele lisa 4 alusel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - töötervishoiu, tööohutuse - jakeskkonnakaitsenõuded enemasinakäivitamist; - masinajuhthoovad, nende otstarve, mootoriohutukäivitamine; - ohutud juhtimisvõtted; - masinagamanööverdamine erinevate käikude kasutamisel; - sõithaagise või agregaadijuurde, haagise ohutu haakimise ning sõithaakeseadmega. <p>praktilisesõitliikluses, ohutusmaanteeljaasulas, vastavalt traktori-, liikurmasinajamasinrongijuhiliiklusalastele kvalifikatsiooninõuetele lisa 5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sõitliiklusvoos (gabariidid, aeglanesõiduk, kiirus, teisteliiklejatega arvestamine); - ristmike ületamine; - sõitühesuunalisel teel; - peatumise ja parkimine; - möödasõitjatagasispööre; - vähekaitstud liiklejad, nende ohutuse tagamine. <p>Sõiterioludes</p> <ul style="list-style-type: none"> - sõitumus, vihma, lumesajusajapime ajal; - koolisõidueksam.
sh iseseisev töö 46 tundi	Teadmiste täiendamine kooli poolt väljastatud temaatilise õpimapi läbitöötamise käigus
sh praktika	Puudub
Õppemeetodid	Kontaktõpe. Loeng, vestlus, praktiline töö, arutelu ja analüüsimine.

Hindamine ja hindamismeetodid	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete alusel. Hindamisülesanded: 1. Teoreetilisteadmistekontroll:oskuste, käitumisejahoiaikutetundminevastavalt T- kategooriajuhikvalifikatsiooninõuetele. Teadmiste test, mis koosneb 60 valikvastustega küsimusest. Testi positiivseks soorituseks on vaja vähemalt 55 õiget vastust 2. Praktilise sõidu teostamine ja masina käsitlemine. Tulemust hinnatakse vaatluse teel, jälgides sealjuures kõiki liikluse, töö- ja keskkonnakaitse nõudeid
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd
sh hindamismeetodid	Teadmiste test, praktiline sõidu ülesanne T kategooria masinaga, vestlus
Õppematerjalid	E-õppematerjalid, „Tööohutusnõuded tõstukitega töötamisel“ Konspekt „Traktorid, liikurmasinad ja eritöömasinad koostaja“ Aide Autokool Liiklusseadus, liiklustestid

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
5	TÖÖOHUTUS, TURVALINE TÖÖKESKKOND JA ESMAABI	3	E. Laurson, H. Luhtmaa
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpilane rakendab töötervishoiu- ja tööohutuslaseid teadmisi ning korraldab ettevõttes töötervishoiu- ja tööohutuslaseid töid.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
Õpilane: 1. Teab ja selgitab töökeskkonnaga ja tööolmega seonduvaid ohte ja riske	Õpilane: <ul style="list-style-type: none"> • Teab ja selgitab töökeskkonnaga ja tööolmega seonduvaid ohte ja riske; • Selgitab tööõnnetuse ja kutsehaigestumise põhjuseid, nende ennetamise võimalusi ning täidab vastavasisulist dokumentatsiooni. 		
2. Tunneb töötervishoiu ja tööohutuse korralduse nõudeid riigi ja ettevõtte tasandil	<ul style="list-style-type: none"> • Orienteerub tööseadusandluses, töökeskkonna süsteemis ning riikliku järelevalve tavades; • Tunneb töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise nõudeid ettevõttes; • Kirjeldab sisekontrolli läbiviimist, töötervishoiu ja tööohutuse tegevuskava ning töötajate sisekontrolli kava koostamist. 		

3. Koostab riskianalüüsi, hinnates riske ning nende ohjamise abinõusid	<ul style="list-style-type: none"> • Koostab riskianalüüsi arvestades töökeskkonna ohutegureid (füüsikalised, keemilised, bioloogilised, füsioloogilised) ning nende mõju tervisele; • Kirjeldab riskide hindamise meetodeid ning nende ohjamiseks kasutatavaid abinõusid (tule- ja elektriõhutus ettevõttes, ergonoomika jm).
4. Kirjeldab esmaabi olemust ja annab esmaabi	<ul style="list-style-type: none"> • Hindab kannatanu seisundit ja otsustab järgneva tegevuse; • Elustab kannatanu vastavalt situatsioonile; • Peatab verejooksu ja kutsub vajadusel kiirabi; • Selgitab haavade tekke põhjused ning seob haavad; • Iseloomustab traumasid ja luumurde ning nendega seonduvaid ohte. Fikseerib luumurru ja kutsub kiirabi; • Hindab füüsikaliste ja keemiliste traumade ulatust ning raskusastet. Võimalusel annab esmaabi.
Teemad, alateemad	Töökeskkonna ohutus Töökeskkonna mõiste. Töökeskkonnas esinevad ohud. Töökeskkonna ohutegurid, nende mõju tervisele (füüsikalised, keemilised, bioloogilised, füsioloogilised ja psühholoogilised ohutegurid). Tööohutus kalakasvanduses erinevates tööprotsessides ja masinate ning seadmete käsitsemisel. Ergonoomia. Tööolme Riskianalüüs. Riskianalüüsi mõiste. Riski hindamise meetodid. Riskide ohjamise abinõud. Töötervishoiu ja tööohutuse korralduse õiguslikud alused Töötervishoiu ja tööohutuse korraldus riigi tasandil (struktuur töökeskkonnasüsteemis, riiklik järelevalve) ja ettevõtte tasandil (tööandja ja töötaja kohustused ning õigused, töökeskkonnaspetsialist, töökeskkonnavolinik, töökeskkonnanõukogu). Koostöö. Sisekontroll. Töötervishoiu ja tööohutuse tegevuskava. Töötajate tervisekontroll. Õnnetusoht. Tööõnnetus ja kutsehaigestumine. Tööandja ja töötaja vastutus Esmaabi Tegutsemine õnnetuskohal, elustamine, verejooksu peatamine, šokis kannatanu abistamine, esmaabi haavade, luumurdude, liigesevigastuste korral, sidumine esmaabi äkkhaigestumiste korral
sh iseseisev töö 38 tundi	Tutvub ohutus – ja kasutusjuhenditega Kontrollib esmaabikapi sisu säilivust ja olemasolu
sh praktika	Puudub
Õppemeetodid	Arutelu, rühmatöö, harjutused, õppevideo analüüs, juhtumianalüüs
Hindamine ja hindamismeetodid	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumide ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Hindamisülesanded 1. Teadmiste kontroll õpiväljundi nr 1 teemade kohta 2. Lahendab meeskonnatööna situatsioonülesande 3. Koostab riskianalüüsi juhendi abil 4. Elustamine 5. Sidumine

sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel, sh on täidetud iseseisvad tööd
sh hindamismeetodid	suuline vestlus, teoreetiliste teadmiste kontroll, kirjalik töö, praktiline töö
Õppematerjalid	Sotsiaalministeerium. Töökeskkonna käsiraamat http://www.ti.ee/ott/raraamat.pdf Töötervishoiu ja tööohutuse seadus. https://www.riigiteataja.ee/akt/106072012060 Töölepingu seadus. https://www.riigiteataja.ee/akt/122122012030 http://www.tooelu.ee